

5773

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 19 januari 2013 / 8 sjewat 5773
Sidra Bo, Sjemot [Exodus] 10:1-13:16
Tanach blz. 127-135
Haftara 2 Divree Hajamiem 35:1-19
Tanach blz. 1827-1829

Commentaar door rabbijn Grisha Abramovich, rabbijn van The Religious Union For Progressive Judaism in de Republiek Wit-Rusland

Vertaling: Tamarah Benima
[Het Engelse origineel](#)

Waarom, wanneer en wie werden er bevrijd?

Bij het lezen van de parasja van deze week, Bo, komen we niet alleen iets te weten over de plagen die in de sidra van vorige week niet werden genoemd. We horen niet alleen over de voorbereidingen voor de allereerste Pesach. Maar we ontdekken wanneer, waarom en wie uit Egypte uittrok en door God werd bevrijd. Het hoofdstuk geeft niet de specifieke namen van de joodse families en ook geen lijst van degenen die uit Egypte wegkwamen, maar beantwoordt wel een aantal vragen zoals ‘wanneer begon de Uittocht?’ Misschien geeft de sidra zelfs een aanwijzing hoe dit belangrijke joodse evenement tot een succes kan worden gemaakt.

Wie? De eerste vraag wordt niet door Mosjé, maar door de Farao gesteld: „*Wie gaan er eigenlijk mee?*” (Sjemot 10:8). Mosjé antwoordt: „*We gaan met jong en oud, met onze zonen en dochters*” – er is geen lijst met namen of een getal, er is slechts een schatting van „*ongeveer zeshonderdduizend man, vrouwen en kinderen niet meegerekend*” (Sjemot 12:37). Het antwoord van Mosjé werd ingegeven door het oorspronkelijke idee van de Farao om alleen de mannen te laten gaan. Dat is de reden waarom de Farao, onmiddellijk na de negende

plaaag, beslist om nu ook de vrouwen en kinderen vrij te laten, maar er wel op staat dat de koeien en schapen achterblijven. Maar wat Mosjé betreft zaten er geen compromissen in ons verhaal, en de voorwaarde voor de Uittocht van Egypte werd uiteindelijk zo breed geformuleerd dat deze ook het vee insloot. Bovendien, we leren van de sidra dat God ervoor zorgde dat de Egyptenaren een gunstig beeld hadden van de Hebreërs, en dat Mosjé niet alleen werd gerespecteerd door zijn eigen volk, maar ook door de Egyptenaren en door Farao's hofhouding. Dit wordt zichtbaar aan het feit dat Gods opdracht aan Zijn volk om de zilveren en gouden voorwerpen van de Egyptenaren te nemen, niet op verzet stuitte bij de Egyptenaren. God voert op die manier de Israëlieten Egypte uit, met hun kinderen, hun vee en waardevolle spullen.

Wanneer? Het is misschien niet verrassend dat de Farao de vraag stelde wie uit Egypte zouden vertrekken. Maar het doet enigszins vreemd aan dat de keuze voor het moment van de Exodus ook met hem is verbonden. We lezen over de profetie dat „*alle hovelingen zullen komen*” naar Mosjé en hem „*op hun knieën zullen smeken*” (Sjemot 11:8), en hem vragen om de Hebreërs uit Egypte te leiden. De Almachtige bepaalt de maand en de dag van de Exodus, maar niet de precieze tijd van de bevrijding; die keuze werd opnieuw aan de Farao gelaten. Niemand, de Hebreërs noch de Egyptenaren, verwachtte dat de Farao na middernacht de beslissing zou nemen om de Benee Jisraël uit Egypte te verwijderen. Het is theoretisch gezien mogelijk dat de Farao onder de vorige negen plagen uit kon, maar aangezien hij dit keer persoonlijk te lijden had onder de Plaaag van de dood van de eerstgeborene, volgde hij onmiddellijk al Mosjé's instructies op. Vandaar dat wie zou gaan en wanneer afhankelijk was van God, Mosjé en een klein beetje van de Farao.

Waarom? Dit is geen moeilijke vraag, hoewel we steeds nieuwe antwoorden proberen te vinden tijdens de Pesachseder. Er zijn mensen die zeggen dat alles voorspelbaar was: Gods belofte om het volk uit Egypte te halen en de koppigheid van de Farao om ze in Egypte te houden. We zijn het eens met de uitspraak in *The Torah, A Modern Commentary* (W. G. Plaut, redacteur): „God had bepaald dat de Farao zou handelen zoals hij deed... De Farao moest slechts zichzelf zijn om Gods wil te doen.” (blz. 419) Maar de vraag blijft of Mosjé, Aharon, Miriam en de anderen verwachtten dat de Farao zou zeggen: „*Ga! Aanbid de Eeuwige zoals jullie zeggen.... En moge jullie ook voor een zegen voor mij zorgen.*” De onderkenning dat zijn koppigheid en absolute macht hem van een heerser in een slachtoffer veranderde, bracht de Farao ertoe voor de zegen te pleiten die de Hebreërs voor hem moesten verzorgen.

Tijdens het communistische regime kochten veel Joden in de Sowjet-Unie, onder wie mijn familie, matzes voor Pesach, ondanks het verbod van de autoriteiten. Waarom hadden zoveel Joden, hoewel ze de hagada niet kenden of slechts fragmenten van het Pesachverhaal hadden gehoord en wat losse woorden over de mitswot, matza nodig voor Pesach? Het antwoord op deze vraag kan in onze sidra worden gevonden. Zowel de Joden in de Sowjet-Unie als de Joden in ons Exodusverhaal hadden het gevoel dat de totalitaire overheersing tijdelijk zou zijn, en dat Gods opdracht om matza te eten vele generaties zou duren.

Ons hoofdstuk vertelt overigens niet alleen het verhaal van de Exodus, waarin het antwoord van de Tora te vinden is op de vragen die met Pesach worden gesteld. Het geeft ook goede adviezen over de ontwikkelingen van onze joodse gemeenten nu. Bij het plannen van een evenement in de synagoge zijn er altijd die vragen: Wie, Wanneer, Waarom? Dit zijn de vragen waarvoor een helder antwoord noodzakelijk is. Bij het opperen van nieuwe ideeën en het initiëren van nieuwe projecten stuiten we vaak op 'de farao en zijn obstakels'. In dit soort

situaties is er koppigheid, een intense hoop op zegen en de hulp van God, nodig om te slagen. We moeten ook kijken naar de rol van leiders, van wie het succes van het evenement afhankelijk is. Want, net als in ons verhaal, werden er in het Exodusverhaal niet slechts wonderen verricht door God, maar speelden ook Mosjé en Aharon er essentiële rollen in. Of we nu een reisje met de kehilla organiseren of een gemeenteseder, alle aspecten en lessen die we aantreffen in de sidra van deze week moeten onder de loep worden genomen.